

Electronic-Mail

WAT IS DE ONDERWIJSKUNDIGE BETEKENIS?

Wat is Elektronische Post?

Elektronische Post (E-mail) is een relatief nieuw fenomeen. Het verwijst naar geschreven communicatie (zoals berichten en rapporten) die verzonden wordt van de ene persoon naar de andere, of naar anderen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van computers en telecommunicatie in plaats van papier, postzegels en de post.

Een van de belangrijkste verschillen tussen gewone post en elektronische post is de snelheid. Berichten verplaatsen zich snel via de telefoonlijnen, waardoor een bericht of zelfs een lang rapport een ander continent kan bereiken in enkele seconden. Een ander verschil. Omdat E-mail gebruik maakt van gedigitaliseerde signalen kan het zeer gemakkelijk gemanipuleerd worden, zoals met een bestand dat is aangemaakt via tekstverwerking. Hierdoor kan een bericht op een snelle en efficiënte manier worden aangevuld of aangepast en direct worden teruggezonden (of verder verspreid).

Wat is de Onderwijskundige waarde van E-mail?

Vele mensen over heel de wereld geloven dat E-mail zeer interessante nieuwe mogelijkheden creëert voor het onderwijs. Wat zijn deze mogelijkheden? Gezamenlijk produceren van geschreven werkstukken. Een van de mogelijkheden is leerlingen in verschillende landen samen te laten werken bij het produceren van een tekst, bijvoorbeeld een krant of een rapport. Als men dit doet, moeten leerlingen heel goed nadenken over hoe ze met leerlingen in een ander land willen communiceren, hun collega's in het andere land hebben immers niet dezelfde denkkaders ter beschikking. Ook zal de communicatie meestal gebeuren via een gemeenschappelijke tweede taal, waardoor sprake is van

BETTY COLLIS

is hoofddocente bij de vakgroep instrumentatietechnologie van de Universiteit Twente

een uitstekende, realistische en praktische schrijfoefening in die taal.

Gemeenschappelijke gegevensverzameling

Een ander populair gebruik van E-mail is leerlingen uit verschillende plaatsen te laten samenwerken bij het verzamelen van gegevens over een gemeenschappelijk onderwerp, zoals bijvoorbeeld gegevens over weerpatronen (temperatuur, neerslag) of zure regeningen, of bij de ontwikkeling van een cultureel databestand dat gebruikt kan worden in aardrijkskunde- of geschiedenislessen.

Groepsdiscussies

Op vele plaatsen wordt een centraal elektronisch prikbord (bulletin board) opgezet zodat verschillende individuen kunnen bijdragen aan een gemeenschappelijke en continue discussie over bepaalde onderwerpen. Soms worden dit soort forums enkel georganiseerd voor docenten, waardoor docenten ideeën kunnen uitwisselen met 'nieuwe' collega's. Ook COS beschikt over zo'n bulletin-board. Het COS-deel in SLOBOX (zie elders in COS).

Wat zijn de beperkingen van dit potentieel aan mogelijkheden? Niettegenstaande de potentiële onderwijskundige waarde van E-mail zijn er ook belangrijke beperkingen. Sommige ervan zijn triviaal, zoals beperkingen omwille van het benodigde geld en de benodigde tijd. Andere beperkingen zijn subtieler van aard. Bijvoorbeeld:

1. Men heeft geld nodig om te kunnen starten; men heeft een modem nodig en speciale software; men zal continu moeten betalen voor telefoon- en telecommunicatieverbindingen.
2. Men heeft een computer en een telefoonlijn nodig, dicht bij elkaar en op een plaats die gemakkelijk toegankelijk is voor de leerlingen van de school.
3. Technische hulp is nodig totdat de gebruiker zelf aanzienlijke ervaring heeft met de werking van het systeem.
4. Men moet organisatorische strategieën ontwikkelen zodat meer dan enkele leerlingen op een waardevolle manier van het systeem gebruik kunnen maken, een en ander binnen de beperkingen van tijd en geld.
5. Men moet standaards en evaluatieprocedures ontwikkelen ten aanzien van activiteiten van de leerlingen, om te beletten dat de communicatie niet afglijdt naar een niveau waarbij vooral vragen als 'wie is jouw favoriete popzanger?' aan de orde komen.
6. Docenten en leerlingen moeten het gevoel krijgen dat het werken met E-mail de moeite waard is.
7. Docenten in de verschillende landen moeten een gelijke betrokkenheid tonen ten aanzien van het gebruik van het systeem.

Het potentieel van E-mail in het onderwijs: een heroverweging

Ondanks het feit dat vele E-mail projecten worden uitgevoerd in alle delen van de wereld, hebben de meeste docenten en leerlingen nog nooit kennis gemaakt met E-mail. De problemen 1, 2 en 3 veroorzaken blijvende belemmeringen. Maar ook de andere problemen blijven bestaan. Ook bij goed georganiseerde projecten, bijvoorbeeld, blijft de continuering van de actieve betrokkenheid van docenten en leerlingen een groot probleem (zie probleem nr. 7).

Waarom? Naar mijn oordeel vooral omwille van probleem nr. 5. Zonder directe sturing, discipline en tot de verbeelding sprekende en betekenisvolle integratie met andere onderwijskundige doelen, zal het gebruik van E-mail bij de communicatie tussen leerlingen weinig effect sorteren op hun denkprocessen. Te veel telecommunicatieprojecten zijn nooit verder gekomen dan

het uitwisselen van enkele berichten of brieven tussen enkele leerlingen, wat direct tot probleem nr. 6 leidt. Ook nu is het de docent, niet het medium, die de kritische component is. Enkel door middel van gerichte training van docenten op het gebied van het effectief onderwijskundig gebruik van telecommunicatie is te verwachten dat problemen 4 en 5 zullen kunnen worden op-

gelost.

De beperkte onderwijskundige bijdrage van de huidige telecommunicatieprojecten nu, zou kunnen beletten dat docententraining voor de ontwikkeling van strategieën op dit gebied serieus wordt aangepakt. Als dit onverhoopt zou gebeuren, dan zal het potentieel van E-mail niet worden gerealiseerd.

Vorige week vroeg een student me om wat materiaal over computer ondersteund onderwijs. Hij moest een spreekbeurt houden, een referaat zei hij, en wilde dat combineren met zijn hang naar knoppen. Natuurlijk wilde ik voor hem kijken, maar toen ik in mijn kasten snuffelde, bleek me eens te meer hoe snel alle ontwikkelingen op dit gebied gaan. Ik had net een boek over Hiëronymus van Alphen gekocht, geschreven door een oud-docent van me, ongeveer 15 jaar geleden uitgekomen. Prachtig werk, zeer goed gedocumenteerd, lucide stijl, kortom een prima aankoop. Antiquarisch heb ik enkele boeken over jeugdliteratuur op de kop kunnen tikken, herdrukken van werken van omstreeks de eeuwwisseling; ook deze bleken nog steeds zeer interessant. Tijdens een dag griep heb ik naar aanleiding van de film, De Avonden van Gerard Reve herlezen. In 1947 is het verschenen. Ik ben blij dat een groot deel van mijn boekenbezit meer degelijk dan modieus is.

Maar goed, terug naar de vraag van mijn student. Ik diepte een werkje op

BIJ DE TIJD

HARRY PAUS

uit 1985 over de Philips 2000, een computermodel dat het jaar 1987 niet eens heeft gehaald. Verder een boekje over Schneider-computers, verschenen in 1986, aangeschaft bij De Slegte in april 1988. Toekomst van computers is morgen prehistorie. Gelukkig had ik een paar aardige uitgaafjes die net op mijn bureau waren gedwarreld en natuurlijk het allerlaatste nummer van COS. Als mijn student heel snel is, kan het best iets leuks worden.

De vraag van mijn student was een aardige aanleiding om weer eens een overzichtje van software te bekijken. Er komt veel op de markt wat de moeite waard is. Vooral was ik gecharmeerd van een programma voor aanvankelijk lezen. Uit de toelichting citeer ik het

volgende: 'Maar de overtuiging bleef, dat de kinderen zelfwerkzaam moeten zijn. Men houde in 't oog, dat de kinderziel in 't bewustzijn zonder meer van zelfwerkzaamheid geen bevrediging vindt; ze heeft behoefte aan feedback. Wat het kind doet, wat het maakt, wat het kan, vindt het van veel meer belang dan wat het weet, of wat het kent. En hoe meer het daarbij de hulp van anderen kan ontberen, des te voldaner is het. Geef de kinderen zodra mogelijk wat te doen. En daarvoor biedt de computer gelegenheid. Zo niet de eerste, dan een der allereerste dagen dat ze op school zijn, kunnen ze ermee beginnen te werken.'

Wat is dat nu? Een archaische, bevlogen schoolmeester die de computer heeft ontdekt? Nee, verander 'feedback' in 'waardering', 'computer' in 'leesplankje' en u leest een fragment uit de Toelichting bij Hoogeveen's Leesplankje, een methode voor aanvankelijk lezen. De toelichting dateert uit 1899. Mijn grootvader heeft aap-nootmies leren leggen; mijn opa kreeg feedback van zijn plankje.

MULTIBASE Basisschool Administratie

- Leerlingen en Leerkrachten
- Verzuimregistratie
- Financiële administratie
- Leerlingenvolgsysteem (april 1990)
- Voorraadadministratie (april 1990)
- Leermiddelenadministratie (juli 1990)

MultiBase is een volledig geïntegreerd softwarepakket t.b.v. MS-DOS computers (Comenius-project), dat ook in afzonderlijke modules verkrijgbaar is. De prijs van het **totale** pakket bedraagt **f 995,-** (excl. BTW en verzendkosten).

Vraag uitgebreide informatie of een **gratis** demonstratiepakket (formaat diskette aangeven!) aan bij:

Multi Design Zoetermeer, Postbus 6021, 2702 AA Zoetermeer tel. 079-416769.